ધોરણ : 9

संस्कृत

पाठ : ४

वलभी विध्यास्थानम्

स्वाध्याय

प्रश्न 1. अधोलिखितेभ्यः विकल्पेभ्यः समुचितम् उतरं चिनुत -

(1) प्राचीनसमये गुर्जरराज्ये क: विश्वविद्यालयः आसीत् ?

(क) नालन्दाविश्वविद्यालयः
(ख) तक्षशिलाविश्वविद्यालयः
(ग) गुजरातविश्वविद्यालयः
(घ) वलभीविश्वविद्यालयः

(2) उपवेदाः कति सन्ति ?

(क) अष्टादश
(ख) चत्वारः
(ग) सप्त
(घ) पञ्च

(3) भाष्यकार: स्कन्दस्वामी कस्यां शताब्द्यां सजातः ?

(क) नवम्याम्

(ख) चतुर्थ्याम्

(ग) सप्तम्याम्

(घ) पञ्चम्याम्

(4) वलभी केषां राजधानी आसीत् ?

(क) क्षत्रपाणाम्

(ख) मैत्रकाणाम्

(ग) द्राविडानाम्

(घ) गुप्तानाम्

(5) महावीरस्य उपदेशः केन नाम्ना प्रसिद्धः वर्तते ?

(क) आगम:

(ख) निगम:

(ग) स्मृति:

(घ) मीमांसा:

(6) वलभीनगरे मिलितायाः जैनसाधूनां समितेः अध्यक्षः कः आसीत्?

(क) नागार्जुनः

(ख) स्थिरमति:

(ग) मैत्रक:

(घ) गुणमतिः

प्रश्न 2. अधोलिखितानां प्रश्नानाम् उतराणि संस्कृतभाषायां लिखत-

(1) प्राचीनकालात् वलभी कस्य केन्द्रमासीत् ?

➢ प्राचीनकालात् वलभी अध्ययन-अध्यापनस्य केन्द्रमासीत्।

(2) वेदाङ्गानि कति सन्ति?

➢ वेदाङ्गानि षट् सन्ति।

(3) श्रीमल्लवादी सूरिः कः आसीत् ?

➢ श्रीमल्लवादी सूरिः जैनाचार्यः आसीत्।

(4) भगवतः महावीरस्य जन्म कदा अभवत् ?

➢ भगवतः महावीरस्य जन्म ख्रिस्तात् पूर्वं प्रायः पञ्चम्यां शताब्द्यां अभवत्।

(5) जैनसाधूनां समितौ कस्य लेखनस्य प्रस्तावः अभवत्?

➢ जैनसाधूनां समिती आगमग्रन्थानां लेखनस्य प्रस्तावः अभवत्।

प्रश्न 3. रेखाङ्कितपदानां स्थाने प्रकोष्ठात् उचितं पदं चित्वा प्रश्नवाक्यं रचयत-

(कुत्र, केन, कः, कदा, केषाम्, कस्य)

(1) ऋग्वेदस्य भाष्यकारः स्कन्दस्वामी आसीत् ।

➢ ऋग्वेदस्य भाष्यकारः कः आसीत् ?

(2) महावीरस्य उपदेशः आगमनाम्ना प्रसिद्धः वर्तते ।

➢ कस्य उपदेशः आगमनाम्ना प्रसिद्धः वर्तते?

(3) जैनसाधूनां समितिः मिलिता ।

➢ केषां समितिः मिलिता?

(4) नवम्यां शताब्द्यां वलभीनगरस्य विनाशः अभवत् ।

➢ कदा (कस्यां शताब्द्यां वा) वलभीनगरस्य विनाशः अभवत्?

(5) लेखबद्धः उपदेशः वलभीवाचना नाम्ना प्रसिद्धः जातः ।

➢ लेखबद्धः उपदेशः केन नाम्ना प्रसिद्धः जातः?

प्रश्न 4. वचनानुसारं शब्दरूपैः रिक्तस्थानानि पूरयत-

एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
(1) आगमम्	आगम	आगमान्
(2) जनपदे	जनपदयोः	जनपदेषु
(3) केन्द्रे	केन्द्रयोः	केन्द्रेषु

प्रश्न 5. 'स्म'-प्रयोगं कुरुत- 'स्म' નો પ્રયોગ કરો:

(1) छात्राः यथारुचि अपठन्।

➢ छात्राः यथारुचि पठन्ति स्म।

(2) स्कन्दस्वामी अत्रैव अवसत्।

➢ स्कन्दस्वामी अत्रैव वसति स्म।

(3) राजा भूमिम् अयच्छत्।

➢ राजा भूमिं यच्छति स्म।

प्रश्न 6. रेखाडिताना पवाना समासप्रकार लिखत-

(1) वादसभायां शास्त्रार्थ भवति स्म ।

➢ वादसभायाम् - (वादपूर्णा सभा, तस्याम)

- मध्यमपदलोपी कर्मधारय समास

(2) स्थिरमतिगुणमती बौद्धाचार्यौ आस्ताम् ।

➢ स्थिरमतिगुणमती - (स्थिरमति: गुणमतिः च)

- इतरेतर द्वन्द्व समास

(3) अत्र प्रवेशपरीक्षा भवति स्म।

- प्रवेशपरीक्षा - (प्रवेशाय परीक्षा)

  - चतुर्थी तत्पुरुष समास

प्रश्न 7. प्रदत्तानि पदानि प्रयुज्य संस्कृतवाक्यानि रचयत -

(1) વલભી મૈત્રકોની રાજધાની હતી.

(वलभी मैत्रक राजधानी अस्)

➢ वलभी मैत्रकाणां राजधानी आसीत्।

(2) સુદૂર દેશથી લોકો ભણવા માટે આવતા હતા.

(सुदूर देश जन अध्ययन आ + गम्)

➢ सुदूरात् देशात जनाः अध्ययनार्थम् आगच्छन्ति स्म।

(3) નાગાર્જુન પ્રસિદ્ધ વિદ્વાન હતા.

(नागार्जुन प्रसिद्ध पंडित अस्)

- नागार्जुनः प्रसिद्धः पण्डितः आसीत्।

(4) વેદો ચાર છે.

(वेद चतुर् अस्)

- वेदाः चत्वारः सन्ति।

(5) વલભીનો વિનાશ થયો.

(वलभी विनाश भू-भव)

➢ वलभ्या: विनाशः अभवत्।

प्रश्न 8. अधोलिखितानां प्रश्नानाम् उत्तराणि गुर्जरभाषायां लिखत-

(1) વલભીમાં કઈ અઢાર વિદ્યાઓનું પઠન-પાઠન થતું હતું?

- વલભીમાં નીચેની અઢાર વિદ્યાઓનું પઠન-પાઠન થતું હતું : ચાર વેદો, છ વેદાંગો, પુરાણ, ન્યાયશાસ્ત્ર, મીમાંસા દર્શન, સ્મૃતિગ્રંથો, આયુર્વેદ, ધનુર્વેદ, સંગીતશાસ્ત્ર – અર્થવેદ અને ચાર ઉપવેદો.

(2) વેદો અને ઉપવેદો કેટલા છે?

- વેદો ચાર છે : ઋગ્વદ, યજુર્વેદ, સામવેદ અને અથર્વવેદ.
- ઉપવેદો ચાર છે : આયુર્વેદ, ધનુર્વેદ, ગંધર્વવેદ અને સ્થાપત્ય-વેદ.

(3) મૈત્રક શાસન દરમિયાન અધ્યયનની વ્યવસ્થા કેવા પ્રકારની હતી ?

- મૈત્રકોના શાસન દરમિયાન અધ્યયનની સમાપ્તિ પછી ચર્ચાસભામાં શાસ્ત્રાર્થ થતો. શાસ્ત્રાર્થમાં જુદા જુદા મતમતાંતરોનું ખંડન-મંડનપૂર્વક ચિંતન થતું. અનેક વિજેતાઓને રાજા ઉપહાર તરીકે ભૂમિ આપતા.

(4) વલભીમાં કયા કયા આચાર્યો થઈ ગયા?

- વલભીમાં ઈ. સ.ની ચોથી સદીમાં ઋગ્વદના ભાષ્યકાર સ્કંદસ્વામી તેમજ સુપ્રસિદ્ધ બૌદ્ધ આચાર્યો સ્થિરમતિ અને ગુણમતિ તથા જૈન આચાર્ય શ્રીમલવાદી સૂરિ થઈ ગયા.

Thanks

For watching